

Cuvânt înainte

Numărul de față al *Revistei de Studii Media* reunește mai multe comunicări care s-au desfășurat cu ocazia celei de-a XXII-a sesiuni de comunicări științifice, organizate de Facultatea de Jurnalism, Universitatea „Hyperion” din București, cu tema „Mass-media și democrația. Mai reprezintă presa interesul public?”. La sesiune au participat profesori, cercetători precum și profesioniști de primă mână ai domeniului presei din România.

Considerăm că tema aleasă pentru această sesiune de comunicări este una esențială, atât pentru felul în care evoluează în momentul de față domeniul presei, cât și pentru evoluția în anamblu a societății românești, în condițiile unui regim democratic. Teoria politică ne explică de ce relația dintre regimurile democratice și instituțiile de presă este una aproape ombilicală. Gradul de libertate al mass-media și, implicit, existența surselor alternative de informare constituie o condiție necesară (dar nu întotdeauna și suficientă) a existenței democrației. De aceea felul în care funcționează presa într-o societate este un indicator relevant pentru gradul de democratizare al societății respective. Acest lucru este valabil și pentru societatea românească.

În România provocarea este cu atât mai mare, cu cât democrația este un regim relativ tânăr, care nu se poate compara cu democrațiile consolidate din Occident. În plus, pe lângă tranziția lungă și dificilă, democrația românească se confruntă acum cu toate provocările cărora trebuie să le facă față orice societate deschisă din lumea asta, provocări aduse de ultimele evoluții tehnologice. Internetul și rețelele sociale influențează modul de acces și tipul de informație la care cetățeanul are acces și, în consecință, influențează și vor influența într-un mod

decisiv și felul în care funcționează relația dintre putere și societate într-o democrație. Acesta fiind contextul, prin întrebarea propusă de tema conferinței am încercat să obținem mai multe puncte de vedere avizate referitoare la modul în care interacționează mass-media cu regimul democratic în România de azi.

Un observator neutru poate sesiza o polarizare din ce în ce mai accentuată a canalelor media, care tind să prezinte informații brute în sensuri opuse, părând să exploateze în interes propriu fiecare eveniment din actualitate și chiar să anticipeze scenarii diametral opuse. Fenomenul reduce drastic marja lor de manevră, dar mai ales maschează în mare măsură adevărul, care de cele mai multe ori admite diverse nuanțe intermediare. Este vizibilă repetarea, printr-un algoritm simplist, a unor procesări perpetue cu obiective transparente.

Problema esențială a audienței în aceste condiții este cea psihologică, ridicând întrebarea: cât de mult poate un receptor uman să urmărească o sursă de informație predictibilă, coliniară, ușor de anticipat. Desigur că un astfel de demers poate crea o stare de aprobare necondiționată și chiar confort, dar o astfel de motivație tinde să transforme media dintr-o sursă de informare democratică într-o formă de divertisment.

Există o doză de subiectivism în orice demers jurnalistic în care autorul prezintă auditoriului aspectele unei relatări particulare, prin prisma propriilor convingeri politice, deci prin suprimarea echidistanței. Aceasta micșorează matematic, automat, valoarea informației comunicate, deoarece scade doza de nedeterminare. Audiența scade automat, deoarece comunicatorul devine previzibil, repetând de fapt variante ale unui punct de vedere fix, vădit subiectiv, pentru orice chestiune prezentată.

Abaterea esențială de la deontologie apare însă atunci când jurnalistul procesează informația primară într-un sens opus propriilor convingeri pentru motivații care nu au nici o legătură cu interesul

public. Aceasta conduce de multe ori la dispariția sau excluderea din media a unor jurnaliști, chiar valoroși, atunci când sursa de finanțare (în sens lărgit) de care este legat, dispare total sau parțial.

În aceste condiții, interesul unei audiențe sincere este cu adevărat suscitată atunci când apare o informație nenulă: când o sursă medie procesează informația într-o direcție neașteptată, contrară antecedentelor. Astfel de evenimente, deși posibile, apar însă foarte rar în media polarizată sau partinică, descurajând urmărirea consecventă a canalului respectiv, care tinde să dispară treptat din sfera interesului publicului.

Jurnaliștii trebuie să știe că polarizarea excesivă este percepută de o parte din ce în ce mai mare a audienței ca o încercare de manipulare, care jigneste personalitatea fiecăruia dintre noi, considerându-ne o simplă masă de manevră, fără capacitatea de procesare a informației recepționate. Totuși, creșterea inevitabilă a nivelului de educație democratică a publicului va conduce treptat la imunizarea acestuia față de imixtiunile patogene din media și va conduce la mecanisme autocurative. Discuțiile sincere, echilibrate, pe care le putem urmări în acest volum al conferinței sunt un pas înainte pe această cale, cu speranța continuă că efectul cumulativ al unor astfel de evenimente va genera cât mai curând o eliberare reală a presei.

Prof. univ. dr. Sever SPÂNULESCU